

MONITORING LETTELERLEIDE

RESULTATEN 2011

INLEIDING

In 2011 is voor de tweede maal een monitoring uitgevoerd van de vegetatieontwikkeling langs de oevers van de Lettelerleide, de poel en de laagte in het grasland. Voor de oevers en de poel zijn dezelfde PQ's opgenomen als in 2010; voor de laagte is het PQ vervangen door een transect omdat deze methode een beter beeld geeft van de vegetatieontwikkeling in de laagte dan een PQ. In de rapportage over 2010 was dit al aangekondigd. Bijgevoegd kaartmateriaal geeft een overzicht van de locaties van de geïventariseerde objecten en de locaties van het transect en de PQ's. Op de soortenlijsten ontbreekt PQ 2, deze is vervangen door het transect in de laagte, aangeduid met Trs. De nummering van de overige transecten behoeft daardoor niet te worden gewijzigd hetgeen de onderlinge vergelijking gemakkelijker maakt.

Het veldwerk is uitgevoerd door enkele leden van de KNNV afdeling Deventer in mei en juli. De bedekkingen zijn geschat m.b.v. de Tansley schaal.

DE RESULTATEN

De laagte

Allereerst een korte beschouwing over de vegetatie in de laagte: 25 soorten waarvan de meeste met een vrij geringe bedekking (r of lo). Pitrus en Knolrus zijn op meerdere plekken lokaal dominant (ld) of overheersend (la). Daarnaast komen Waternavel, Egelboterbloem en Zomprus in redelijk grote aantallen voor zonder tot dominantie te komen (la). Op één locatie komt een grote plakkaat Pilvaren voor (ld). De totale vegetatiebedekking is minder dan 100 %, dus er is nog onbegroeide, kale bodem aanwezig.

Het vrij veel voorkomen van Knolrus duidt op ongunstige omstandigheden: de soort wordt bevoordeeld door verzuring van voedselarm water en is in staat andere soorten weg te concurreren. Zodra er dichte matten Knolrus ontstaan, zijn er nauwelijks andere soorten die zich daar tussen kunnen vestigen.

De Pilvaren daarentegen is een soort van vrij voedselarme omstandigheden en is nogal kieskeurig in zijn standplaatsseisen. De soort groeit op kale bodems en verdwijnt al snel in de concurrentie met andere soorten. Een wisselende waterstand kan de concurrentie van andere soorten helpen onderdrukken waardoor de Pilvaren zich langer kan handhaven.

De oevers van de Lettelerleide

Het algemene vegetatiebeeld van de oevers langs de Lettelerleide is t.o.v. 2010 nauwelijks gewijzigd: dichte vegetatie langs het overgrote deel van de oever met plaatselijk delen met geringere bedekking. Over het algemeen is de biomassa groot. Vergelijken we de gegevens van 2010 met die van 2011, dan valt het volgende op.

Het totaal aantal soorten uit de PQ's is 96, incl. de soorten in de oever van de poel, tegen 99 in 2010. Het gaat echter om 9 PQ's omdat het PQ in de laagte is vervangen door een transect. In grote lijnen is er echter weinig verandering te constateren.

Bekijken we de soorten per transect, dan krijgen we het volgende beeld:

- Akkerdistel in PQ 9 neemt licht af.
- Geknikte vossenstaart neemt in de PQ's 3 en 4 toe.
- Grote lisdodde neemt in de PQ's 6 en 8 flink toe.
- Kleine klaver is nieuw: PQ's 9 en 10; redelijk grote bedekking (in 2010 over het hoofd gezien?)
- Lidrus neemt in de PQ's 6 en 7 toe.
- Naaldwaterbies is nieuw in PQ 8; plaatselijk dominant. Waarschijnlijk in 2010 over het hoofd gezien.
- Ruw beemdgras neemt in PQ 6 fors toe
- Witte klaver neemt in de PQ's 1, 5 en 10 toe.
- Blauwe zegge is nieuw, in 2 PQ's met zeer geringe bedekking (r).
- Dwergzegge is nieuw; slechts in één PQ in geringe bedekking
- Waterpunge neemt licht toe.
- Veldrus neemt fors toe.
- Riet neemt fors toe; niet alleen de bedekking in PQ 10 neemt toe maar de totale oppervlakte (ook buiten het PQ) is aanzienlijk toegenomen
- Overige soorten vertonen geen significante verschuivingen; noch in bedekking, noch in het voorkomen in PQ's.

Oever van de poel

PQ 4 betreft de zuidelijke oever van de poel. Hier zijn geen bijzondere soorten aangetroffen; de vegetatie is aan de ruige kant met alleen (zeer) algemene soorten. Er is (nog) geen ontwikkeling waarneembaar naar een meer gevarieerde, soortenrijke vegetatie.

CONCLUSIE

De laagte

De laagte heeft potentie voor een interessante vegetatieontwikkeling. De inundatie is sturend voor de ontwikkeling: het gaat dan om het tijdstip waarop de laagte onder water staat (zomerinundatie en/of winterinundatie) en de duur van de inundatie. Punt van aandacht voor het beheer is de ongewenste opslag van wilg.

De oevers van de Lettelerleide

- Vegetatiestructuur is nauwelijks gewijzigd.
- Biomassa is onverminderd hoog.
- Enkele triviale soorten zijn lokaal fors toegenomen; vooral de uitbreiding van het Riet is opvallend.
- Het verschijnen van Blauwe zegge en Dwergzegge is een goed teken.
- De forse toename van Veldrus duidt erop dat een horizontale beweging van water op geringe diepte zijn invloed doet gelden op de vegetatie. Het voorkomen in een redelijk grote bedekking (1a) in de PQ's 7 en 8 duidt wellicht op een relatie met de ijzerrijke kwel die lokaal zichtbaar aanwezig is (bruinverkleuring en ijzeroxide filmpjes).
- Overige verschuivingen in bedekking van soorten en de verschijning van nieuwe soorten (alsmede het verdwijnen van soorten) zijn dermate gering dat er op vegetatieniveau geen conclusies aan kunnen worden verbonden.

Oever van de poel

Weinig interessante vegetatie; geen ontwikkelingen die duiden op verandering.

MONITORING 2012 EN DE JAREN DAARNA

Voor zowel de laagte als de oevers van de Lettelerleide kan worden geconstateerd dat er geen sprake is van een klassieke successie: van kale bodem naar pioniervegetaties en vervolgens een overgang naar meer bestendige vegetaties. Vooral langs de Lettelerleide komen weliswaar soorten voor met een pionierkarakter, maar er zijn vooralsnog geen aanwijzingen dat deze in bedekking teruglopen en plaats maken voor opvolgers in de successie. Daarom is het niet zinvol om in 2012 nogmaals een monitoringsronde met opname van de PQ's te uit te voeren. Dat levert waarschijnlijk hetzelfde beeld op als dit jaar. Daarom zal in 2012 voor zowel de laagte als de oevers een vlakdekkende inventarisatie worden uitgevoerd, gekoppeld aan een kartering van de belangrijkste vegetatie-eenheden. De PQ's kunnen in de jaren daarna worden gebruikt voor het volgen van enkele nader te bepalen indicatorsoorten.

De oevers van de poel behoeven voorlopig geen verder onderzoek. Wel is het aan te bevelen om het water van de poel te monitoren op macrofauna. Dat valt echter buiten de scope van de KNNV. Gezien het belang van het al of niet onder water staan van de laagte, het tijdstip waarop en de duur, is het interessant om ook dat te volgen. Dat is kwestie van heel regelmatige veldbezoeken (bijv door iemand die in de buurt woont) en behoort daarom niet tot de mogelijkheden van de KNNV.

COLOFON

Veldwerk:

Hans Grotenhuis: organisatie, coördinatie en contactpersoon voor IJssellandschap

Klaske ten Grotenhuis

Gerrit Hendriksen

Ria de Oude

Eefke van Schaik

Claire van Norel

Rapportage: Hans Grotenhuis,

Bijlagen: soortenlijst

3 kaarten

Deventer, 5 november 2011

Latnaam	Nednaam	Trs	PQ 1	PQ 3	PQ 4	PQ 5	PQ 6	PQ 7	PQ 8	PQ 9	PQ 10
<i>Cirsium arvense</i>	Akkerdistel		o	r	r		r			lf	lf
<i>Veronica agrestis</i>	Akkerereprijs									r	
<i>Mentha arvensis</i>	Akkermunt	r		r			r				r
<i>Convolvulus arvensis</i>	Akkerwinde		r								
<i>Trifolium hybridum</i>	Basterdklaver		r	r		r					
<i>Epilobium ciliatum</i>	Beklierde basterdwederik		r	r		r	r			r	
<i>Juncus conglomeratus</i>	Biezenknoppen		o	o			o	r	r	lo	r
<i>Ranunculus sceleratus</i>	Blaartrekkende boterbloem									r	
<i>Carex panicea</i>	Blauwe zegge			r		r					
<i>Isolepis setacea</i>	Borstelbies	r		r		o	o			r	r
<i>Conyza canadensis</i>	Canadese fijnstraal									o	lo
<i>Potamogeton perfoliatus</i>	Doorgroeid fonteinkruid							ld	ld	lo	
<i>Achillea millefolium</i>	Duizendblad										r
<i>Carex oederi</i> subsp. <i>oederi</i>	Dwergzegge					r					
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	Echte koekoeksbloem		r						r		
<i>Ranunculus flammula</i>	Egelboterbloem	la		r	lo	r					o
<i>Ceratophyllum submersum</i>	Fijn hoornblad						r				
<i>Carex oederi</i> subsp. <i>oedocarpa</i>	Geelgroene zegge		r	o		r					
<i>Alopecurus geniculatus</i>	Geknikte vossenstaart		o	la	la	o		o	r		
<i>Rorippa amphibia</i>	Gele waterkers		r								
<i>Holcus lanatus</i>	Gestreepte witbol		o	f		o	r		r	o	ld
<i>Hypericum tetrapterum</i>	Gevleugeld hertshooi		r	r		r	r		r	r	
<i>Cerastium fontanum</i> subsp. <i>vulgare</i>	Gewone hoornbloem		r	r		r	r			o	o
<i>Sonchus oleraceus</i>	Gewone melkdistel				r		r				
<i>Eleocharis palustris</i>	Gewone waterbies	o	r	lf		ld	ld	ld	ld	ld	
<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Gewone waternavel	la	r								
<i>Hypochaeris radicata</i>	Gewoon biggenkruid									r	
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Gewoon reukgras		r								
<i>Stellaria graminea</i>	Grasmuur		r			r					
<i>Salix cinerea</i> subsp. <i>cinerea</i>	Grauwe wilg	o	o	r	r	r	0	o		r	r
<i>Juncus bufonius</i>	Greppelrus					o		r		r	
<i>Urtica dioica</i>	Grote brandnetel		r								
<i>Typha latifolia</i>	Grote lisdodde			lo		lo	ld	r	ld		
<i>Alopecurus pratensis</i>	Grote vossenstaart		r								
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	Grote waterweegbree	r	lf	lo		o	lf	r	r		

Latnaam	Nednaam	Trs	PQ 1	PQ 3	PQ 4	PQ 5	PQ 6	PQ 7	PQ 8	PQ 9	PQ 10
<i>Plantago major</i> subsp. <i>major</i>	Grote weegbree	r	r					r		o	
<i>Epilobium hirsutum</i>	Harig wilgenroosje			r		r		r		r	
<i>Carex ovalis</i>	Hazenzegge		r				r				r
<i>Equisetum arvense</i>	Heermoes									r	
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Herderstasje									r	
<i>Cirsium palustre</i>	Kale jonker						r				
<i>Potamogeton berchtoldii</i>	Klein fonteinkruid								lo	lo	
<i>Crepis capillaris</i>	Klein streepzaad			r						r	r
<i>Trifolium dubium</i>	Kleine klaver			r						la	la
<i>Juncus bulbosus</i>	Knolrus	ld									
<i>Ajuga reptans</i>	Kruipend zenegroen		lo								
<i>Ranunculus repens</i>	Kruipende boterbloem	r	a		la	lf	lo	o	o	o	f
<i>Rumex crispus</i>	Krulzuring		r			r		r		r	r
<i>Equisetum palustre</i>	Lidrus	r	la	la	lf	lf	ld	ld		o	la
<i>Glyceria maxima</i>	Liesgras					ld	lf	lo	lo		
<i>Sagina procumbens</i>	Liggende vetmuur			f			r			o	o
<i>Gnaphalium uliginosum</i>	Moerasdroogbloem	r									
<i>Lotus pedunculatus</i>	Moerasrolklaver	f	r	r	o	o	o	f	f	o	r
<i>Myosotis scorpioides</i>	Moerasvergeet-mij-nietje			f		la					
<i>Galium palustre</i>	Moeraswalstro						r	r	r		
<i>Eleocharis acicularis</i>	Naaldwaterbies								ld		
<i>Taraxacum officinale</i>	Paardenbloem	o	r	r		r	r	r		o	r
<i>Lysimachia nummularia</i>	Penningkruid						r				
<i>Persicaria maculosa</i>	Perzikkruid				r	r					
<i>Oenanthe fistulosa</i>	Pijptorkruid	lo	r			r					
<i>Pilularia globulifera</i>	Pilvaren	ld									
<i>Cardamine pratensis</i>	Pinksterbloem	r	r	r		r					
<i>Juncus effusus</i>	Pitrus	la/ld	f	f	ld		ld	f	f		o
<i>Rumex obtusifolius</i>	Ridderzuring				f	r	r				
<i>Phragmites australis</i>	Riet	r	r	r							ld
<i>Phalaris arundinacea</i>	Rietgras					lo	lo				
<i>Trifolium pratense</i>	Rode klaver		o	r		r			r		
<i>Veronica catenata</i>	Rode waterereprijs								r		
<i>Poa trivialis</i>	Ruw beemdgras			r			ld		o		lo
<i>Galium uliginosum</i>	Ruw walstro							r			

Latnaam	Nednaam	Trs	PQ 1	PQ 3	PQ 4	PQ 5	PQ 6	PQ 7	PQ 8	PQ 9	PQ 10
<i>Betula pendula</i>	Ruwe berk									r	lf
<i>Ranunculus acris</i>	Scherpe boterbloem		r				o	r	o		r
<i>Salix alba</i>	Schietwilg	o	r	f	r		r	r		r	r
<i>Rorippa microphylla</i>	Slanke waterkers		r	lo		ld	ld	ld	ld	ld	
<i>Limosella aquatica</i>	Slijkgroen						r				
<i>Elodea nuttallii</i>	Smalle waterpest					lf	lf	lo	la		
<i>Poa annua</i>	Straatgras		f	o		lf	r				
<i>Veronica serpyllifolia</i>	Tijmereprijs	r								r	
<i>Phleum pratense</i> subsp. <i>pratense</i>	Timoteegras							r			
<i>Myosotis discolor</i>	Veelkleurig vergeet-mij-nietje						r				
<i>Persicaria amphibia</i>	Veenwortel							r	r		
<i>Bidens tripartita</i>	Veerdelig tandzaad		f	f	lo	o	f		r	r	lo
<i>Poa pratensis</i>	Veldbeemdgras		lo	f	la	lo	o	o	la	o	lo
<i>Juncus acutiflorus</i>	Veldrus	f	o	f		f	o	la	la		r
<i>Rumex acetosa</i>	Veldzuring			r						r	lf
<i>Mentha aquatica</i>	Watermunt		la	lo		lo	lo			r	
<i>Persicaria hydropiper</i>	Waterpeper				r	r					
<i>Samolus valerandi</i>	Waterpunge		lo			r	f				
<i>Rumex hydrolapathum</i>	Waterzuring					r					
<i>Trifolium repens</i>	Witte klaver	r	la	lf		la	lo			ld	la
<i>Lycopus europaeus</i>	Wolfspoot		r							r	
<i>Potentilla anserina</i>	Zilverschoon		r					r			
<i>Juncus articulatus</i>	Zomprus	la	lf	o	la	la	lo	la		o	
<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	Zompvergeet-mij-nietje	r	lf	o		r	r	o	ld	lo	
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els			r						o	
<i>Carex nigra</i>	Zwarte zegge		r			r					